

קדושים

דערפון איז פארשטאנדיק (בפנימיות הענינים¹), אז די פירות פון דעם פינפטן יאר האבן אין זיך א מעלה ניט בלויז לגבי די פירות פון די ג' שני ערלה וועלכע זיינען אסור (וואָס זייער חיות איז (ווי אַלע דברים ה' אסורים) פון שלש קליפות הטמאות לגמרי²). נאָר אפילו לגבי די פירות פון שנה הרביעית — כאָטש זיי זיינען (ניט בלויז מותרים באכילה, נאָר נאָכמער —) "קדש הילולים להוי", וואָס צוליב דער מעלה פון פירות ה' שנה החמישית, באַשטייט דער תכלית פון דער מצוה "ובשנה הרביעית גוי" — אין דעם וואָס "ובשנה החמישית גוי".

און ווי דער אַלטער רבי איז מבאר אין "לקו"ת³, אַז די פירות פון די ערשטע דריי יאָר זיינען כנגד די ג' עולמות ביי"ע (וואָס פון זיי קען זיין

אשר "דברה תורה כנגד יצה"ר" — כי בזה מפרש שהטעם לזה שהתורה חידשה כאן (התירה) ששמירת מצוה זו תהי' בכדי לקבל פרס, כי *** "דברה תורה כנגד יצה"ר שלא יאמר כו". וראה בארוכה לקו"ש חכ"כ ע' 108 ואילך.

(4) משא"כ בדרך הפשט — ראה הערה הקודמת.

(5) תניא רפ"ז. וראה לקו"ת פרשתנו כט, ג (וראה לקמן בפנים) — מפרס שער כד בסופו: שלש שנים יהי' לכם כו' זהו כנגד ג' קליפות הטמאות.

(6) שם ל, ד.

(***) ועפ"ז יומתק הלשון "דברה תורה כנגד יצה"ר", שמורה אשר מתירין איזה ענין בכדי שלא יבוא לידי ענין חמור יותר (ראה קידושין כא, טע"ב. רש"י תצא כא, יא), כי באם לא יתירו לו שישמור את ה' מצוה בשביל להוסיף — לא יקיימה.

א. ווען דער פסוק: רעדט וועגן דעם שכר פאַר ניט עסן די פירות פון די ערשטע דריי יאָר ערלה און פאַר דעם ברענגען די פירות פון דעם פערטן טן יאָר: צו עסן זיי אין ירושלים, זאָגט ער דעם לשון "ובשנה החמישית גוי" להוסיף (למ"ד בתחילתה) לכם תבוא אתו" — אַז די כוונה און דער תכלית פון די מצות איז, די הספת התבואה וואָס וועט זיין בשנה החמישית⁴.

(1) פרשתנו יט, כה.

(2) ראה תו"כ ורש"י כאן: הרי ארבעה שנים כו'.

(3) ועפ"ז יובן מ"ש רש"י "המצוה ה' זאת שתשמרו תהי' * להוסיף לכם תבואתו, שבשכרה אני מברך כו'" דלכאורה הי' מס' פיק שיכתוב "שבשכר המצוה הזאת אני מברך לכם פירות הנטיעות", ומהי ה' אריכות שכותב "המצוה הזאת". תבוא אתו" —

כי בזה מפרש הלשון "להוסיף גוי", "המצוה הזאת תהי' להוסיף כו'".

ועפ"ז יובן גם המשך דברי רש"י "הי' ר"ע אומר דברה תורה כנגד יצה"ר כו'" — דלכאורה: הרי בכ"כ מצות פירש שכתוב שכן. ומהי ההוכחה דבמצוה זו יש חידוש

(*) שיש לפרשו תהי' שמירתכם (ולא — תהי' המצוה).

(**) שבזה מחדש, שההוספה תהי' גם לאחר שישנם כבר פירות הנטיעות (וע"ד המבואר בלקו"ש ח"ד ע' 122 ואילך, בפרש"י כו, יב) ד"ה מאה שערים.

והוכחת רש"י לזה היא, ממש"נ "להוסיף לכם תבואתו" לאחר "ובשנה החמישית תאכלו את פרי" (וראה ראב"ע כאן) — שמה מוכח, שהברכה "להוסיף גוי" היא ב"פרי" (ועפ"ז יומתק גם לשון רש"י "פירות הנטיעות" — אף שבכתוב נאמר "תבוא אתו" — כי הברכה "להוסיף" היא ב"פרי").

דער הייליגער בעש"ט ווען ער איז נאך געווען א נסתר און האָט גע" וואַנדערט פון שטאָט צו שטאָט און פון דאָרף צו דאָרף איז ביי דעם היי" ליגען בעש"ט געווען איינע פון זיינע עבודות הקדש צו פרעגן ביי יעדער אידן, מענער און פרויען, אַלט און יונג, ווי עס גייט זיי אין געזונט. אין פרנסה, און איז זייער געווען צופרידען צו הערען די אים ליבע ענטפערס וואָס די אידען, מענער, פרויען און קינדער פלעגן אים ענטפערן מיט פאַרשידענע גיט לויבענישן אויס- שפּראַכן, ברוך השם, געלויבט ה' שי"ת..

אין מאָל האָט פאַסירט אַז דער רבי דער בעש"ט איז געקומען אין אַ געוויסן ישוב, האָט דער רבי דער בעש"ט זיך געפירט מיט זיין הייליגען דרך אין עבודת השי"ת אויף מוכה צו זיין די אידן, מענער, פרויען און קינדער, מיט דעם גרויסען זכות וואָס זיי לויבען גיט ב"ה'ס הייליגען נאָמען. אין יענעם ישוב איז געווען אַ איד אַ גאָר טיפער זקן אַ גרויסער תלמיד חכם, אַ פרוש פון אַלע וועלטליכע זאַכן, שוין איבער אַ יובל, פופציג יאָר, אַז ער זיצט יומם ולילה און לערנט די הייליגע תורה בפרישות ובקדושה, אַלע זיינע יאָרן איז ער אַ יושב בתענית אין טלית ותפילין ביז שפעטיגער מנחה און ערשט נאָך תפ" לת ערבית איז ער טועם אַ שטיקעל ברויט מיט וואָסער.

ווען דער רבי דער בעש"ט איז אַריינגעגאַנגען צו דעם גאון אין דער

א יניקה צו די ג' קליפות הטמאות'; בשנה הרביעית" — כנגד עולם ה' אצילות (וואָס די ד' עולמות אבי"ע זיינען כנגד די ד' אותיות פון שם הוי"ה); און "ובשנה החמישית גר' להוסיף לכם תבואתו" — איז דער "תוספת האור הנמשך מקצו של יו"ד דשם הוי"ה", וואָס איז העכער אויך פון דעם יו"ד. און ווי ער זאָגט אין לקו"ת * "והוא בחי' הכתר".

דאָרף מען פאַרשטיין: ווי קומט עס אַז די פירות פון שנה הרביעית, מוז מען עסן נאָר בירושלים און זיי זיי- נען "קדש הלולים להוי"ה", אָבער די פירות פון שנה החמישית — וואָס האָבן אין זיך אַ העכערע מעלה פון די פירות דשנה הרביעית — האָבן ניט אין זיך קיין קדושה, און מ'מעג זיי עסן בכל מקום ואפילו בטומאה?

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהק" דים דעם סיפור פון בעש"ט, וואָס דער רבי דערציילט אין מאמר ד"ה ואתה קדוש יושב תהלות ישראל * וז"ל המאמר:

(7) כי מצד זה שהם כנגד ג' עולמות ב"ע (ובענין הספירות — בחי' נה"י לקו"ת שם)) — אין טעם שהיו אסורים. ועפ"י מקשר בלקו"ת שם (כט, ג ואילך) מ"ש הרמ"ז (לוח"א צו, סע"ב) שבג' שנים הראשונות מקבלת המלכות מבחי' נה"י (ובענין העולמות ג' עולמות ב"ע) עם פ"י רוש הפרס דלעיל הערה 5.

(8) לקו"ת מסעי צה, א. וש"נ. וראה לקו"ש ח"י ע' 117.

(9) גרפס בטה"מ אידיש ע' 138 ואילך. וי"ל, שמה שמקדים בלקו"ת פרשתנו (כט, סע"ב) "אך הענין ע"פ מ"ש ואתה קדוש *"

יושב תהלות ישראל כו" [שהפירוש שב' לקו"ת שם הוא, כנראה, מיוסד על פירוש הבעש"ט ע"פ זה המובא לקמן בפנים] הוא גם בכדי לרמז תירוץ להקשיא דלעיל סו" ס"א, כדלקמן ס"ה.

(*) להעיר, שיש לזה שייכות לשם ה' סדרה — קדושים, ולהעיר, שגם בסיום הסדרה בלקו"ת כותב "יקנה ויחקוק סדר קדשים כו". וכן בסיום הסדרה: והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל גוי.

ג. דארף מען פארשטיין: אמת טאקע אז בכדי דער "ואתה קדוש" [וואס מצד עצמו איז ער קדוש ומובדל פון עולמות] זאל זיין "יושב ד.ה. ער זאל נמשך ווערן למטה, וואס די המשכה ווערט אנגערופן "בשם ישיבה כמו היושב שמשפיל קומתו"¹¹]. דארף זיין די עבודה פון אידן — אבער, לכאורה, קען מען דאס אויפטאן אויך דורך לימוד התורה¹²,

היינט פארוואס האט דער בעש"ט געזאגט צום גאון, וועלכער האט געלערנט תורה יומם ולילה במשך פון איבער א יובל¹³ יארן, "פארוואס גיט איר ניט דעם כביכול זיין פרנסה כו' — ובפרט אז אויך דאן, בעת דער בעש"ט האט אים דאס געזאגט, האט ער געהאלטן אינמיטן לערנען?

ואפילו אז מ'וועט שוין מבאר זיין אז דער "ואתה קדוש" טוט זיך אויף דוקא דורך "תהלות ישראל" — האט דאך דער בעש"ט געקענט מעורר זיין דעם גאון ער זאל לויבן דעם אוי"כערשטן אויף דעם וואס ער לערנט "בפרישות ובקדושה". פארוואס האט ער אים געדארפט פרעגן וועגן ענינים גשמיים (געזונט וכו')?

נאך דער ביאור אין דעם איז:

דער תכלית כוונת הבריאה איז, עס זאל זיין א דירה לו ית' בתחתונים¹⁴, אז פון די נידעריקע ענינים זאל מען

פרישות שטיבעל וואס איז געווען אין א ווינקעל פון דער שוהל האט דער רבי דער בעש"ט געפרעגט ביי דעם גאון ווי גייט עס אים אין געזונט, צי האט ער זיין הצטרפות און הספקה, דער גאון האט זיך אויף דעם רבי'ן, וועלכער איז געווען געקליידעט ווי א פשוט'ער דארפסמאן, ניט אומגעקוקט, דער רבי האט עטליכע מאל געפרעגט די פראגען ביז דער גאון איז געווארן זייער ביז און מאכט צום רבי'ן מיט דער האנט אנווייזענדיג אויף דער טיר אז ער זאל אוועקגיין. זאגט דער רבי דער בעש"ט צום גאון, רבי פארוואס גיט איר ניט דעם כביכול זיין פרנסה כו'¹⁵. הערענדיג די דאזיגע רייד איז דער גאון געבליבן ווי צעטומעלט. עפעס א איד א דארפסמאן רעדט וועגען דעם כב"י. יכול אז מען דארף דעם כביכול געבען פרנסה א.נ.וו.

דער רבי דער בעש"ט האט דערקענט די מחשבות פון דעם גאון, זאגט ער צו אים, די אידען זיצען אויף דער פרנסה וואס השי"ת גיט זיי, אויף וואס פאר א פרנסה זיצט דער כביכול, דאס זאגט אונז דוד המלך אין תהלים ואתה קדוש און דו הייליגער אויף וואס פאר א פרנסה זיצסטו, יושב תהלות ישראל, דער כביכול זיצט אויף די אידישע לויבונגען וואס אידען לויבען אים ב"ה פאר דעם געזונט און פרנסה וואס ער ב"ה גיט זיי, און פאר די לויב ווערטער וואס אידען לויבען השי"ת גיט ער ב"ה זיי בני חיי ומזוני רויחא.

¹⁰ ראה במאמר שם ס"ב בביאור מרז"ל (שהש"ר פ"א, ט בסופו) "רעיתי — מפר' נסתי".

¹¹ לקו"ת שם כט, ג.

¹² וראה לקו"ת בהר"מ, סע"א ואילך, שענין "רעיתי" (ראה לעיל הערה 10) הוא ע"י התורה — לכו לחמו בלחמי.

¹³ שנקרא "עולם" (תדבאר פ"ו, מכילתא ורש"י משפטים כא, ו, וראה בחיי וציוני שם).

¹⁴ תנחומא נשא טז, וראה לקו"ת ח"ו ע' 17 הערה 42.

און דערפאר האָט דער בעש"ט געזאָגט, אַז "דער כביכול זיצט אויף די אידישע לויבונגען וואָס אידען לויבן אים ב"ה פאַר דעם געזונט און פרנסה וואָס ער ב"ה גיט זיי".¹⁷

ד. ע"פ הנ"ל וועט מען אויך פאַרשטיין ווי דער תכלית העילוי איז נאָך ניט אין די פירות פון שנה ה' רביעית — וועלכע זיינען קדש און נאכלין לפנימ מן החומה, נאָר אין די פירות פון שנה החמישית.¹⁸ הנאכ"ל אין בכל מקום ואפילו בטומאה.¹⁹

דורך דעם וואָס אַ איד ווייס, אַז אפילו די פירות וועלכע זיינען ניט

מאָכן אַ דירה צום אויבערשטן. און אַט די "דירה" ווערט אויפגעטאָן

[בעיקר — דורך עבודת האדם ב' תחתונים, ניט אַזוי דורך לימוד ה' תורה, אָדער דורך לויבן דעם אויבערשטן פאַר לימוד התורה — ווייל לימוד התורה איז בעיקר שייך צו דעם "עליון" וואָס איז דאָ באַ אַ אידן, צו דער נפש האלקית — נאָר]

דורך לויבן דעם אויבערשטן פאַר געזונט און פרנסה — ענינים וועלכע זיינען שייך צום גוף און נפש החי' גיט.²⁰ דורך דעם וואָס אידן "דער הערן" אַז (אויך) זייערע גשמיות'דיקע צרכים קומען פון אויבערשטן און זיי לויבען אים דערפאַר — דורך דעם מאַכט מען אַ דירה לו ית' בתחתונים.

און דעריבער, ווען דער בעש"ט האָט געזען ווי דער גאון זיצט אין אַ פרישן שטיבל, אָפגעשיידט פון אַלע וועלטליכע זאַכן, ניט האַבנדיק צו טאָן מיט זיין גוף, נה"ב וחלקו בעולם — מיט "תחתונים"

(וואָרום דאָס וואָס ער האָט געגעסן איז געווען בלויז להכרח קיומו, ער האָט זיך אָבער ניט אָפגעגעבן מיט מברר זיין דעם גוף, נה"ב וחלקו בעולם).

האָט ער אים געזאָגט "פאַרוואָס גיט איר ניט דעם כביכול זיין פרנסה?"²¹ עס זאָל מקוים ווערן דער נתאוהב הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

(15) ראה תניא פל"ז (מח, ב).

(16) וע"ד — להבדיל באין קץ — הפרנסה (המזון) כפשוטה, שבעדור המזון או נפרדת הנשמה מהגוף — ע"ז הוא גם בענין מפרנסתי למעלה (ראה לעיל הערה 10) — בזה תלוי קיום הענין דנתאוהב הק' להיות לו ית' דירה בתחתונים. וכמ' חז"ל מה הקב"ה מלא כל העולם אף הנשמה

מלאה את כל הגוף (ברכות י, א. וראה ויק"ר ספ"ד (ובכ"מ) בסדר הפוך — שהובא בכ"מ: הנפש הזו ממלא את הגוף והקב"ה ממלא את עולמו כו').

(17) ועפ"ז יובן מה שהבעש"ט הפסיקו באמצע לימודו — אף שת"ת גדולה מכל המצות (הל' ת"ת לאדו"ו פ"ד רה"ג) — כי בלי הילול זה, חסר גם בהתורה שלומד. וכמז"ל (יבמות קט, ב) כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו.

(18) להעיר מהא דנטע רבעי (שדינו כמעשר שני — קדושין נד, ב) אין לוק' חים בכספו קדשי קדשים (מע"ש פ"ג מ"ב). ופשיטא שאין נלקחים להדברים דקדש ה' קדשים שבביהמ"ק — עיקר דירת הקב"ה בתחתונים (אחרי טו, ב ובפרש"י שם. תניא פניג (וראה טושי"ע או"ח סצ"ד) ובכ"מ).

(19) ולא רק שהפירות דשנה החמישית יש בהם מעלה מיוחדת, אלא שזהו גם התכלית של הפירות דשנה הרביעית, ומ' בלעדם — חסר בה"הילולים לה", וע"ד שנתבאר בהערה 17.

אלא שמ"מ צ"ל תחלה העבודה ד'בשנה הרביעית" — כי באם יתחיל מיד באילת פירות של הדיוט כו', הרי עלול הוא (שהגם שרואה הוספת התבואה מ"מ) לא יודה על זה לה' כו'. ובדוגמת מה שאסור לאכול קודם התפלה (ראה לקו"ת צו ח, רע"א. ובכ"מ).

הילול לה', איז די "תהלות ישראל"
וועלכע זיינען גורם דעם "ואתה קדוש
יושב", אז דער "ואתה" — וואָס גייט
אויף עצמות יי' — "קדוש" ומובדל.
איז "יושב" (ונמשך למטה) בדירה
בתחתונים.

(משיחת ש"פ קדושים תשכ"ה)

"קדש", אויך זיי זיינען תלוי בברכת
ה' [ער זעט בעיני בשר דעם "להר"
סיף, די הוספה אין דער תבואה וואָס
דער אויבערשטער האָט אים געגעבן].
ובמילא לויבט ער זיכער דעם אוי"
בערשטן אויף דעם ²⁰ — אָט דער

20) ומכ"ש מהחיוב לברך להקב"ה על
בורא . . . חסרונן (ראה סור וביי (שו"ע
אדה"ז) באו"ח ס' רז). ולהעיר ממרו"ל דעל
כז נשימה ונשימה שאדם נושם צריך אדם
לקלס לבורא (ב"ר פי"ד, ט).

21) ראה ד"ה תפלין דמארי עלמא תרנ"ג
קרוב לסופו. חכמות בחוץ תרונה תרצ"ד (בסה"מ
קונטרסים ח"ב) פ"ב. ובכ"מ.

קדושים^ב

(בפירוש) נאָר „אוב“ און ניט „ידעוֹ-
ני“?

ג) בכדי צו מדגיש זיין אַז דער
דין „מות יומתו“ שטייט „בהם“, ביי
דעם זעלבן ענין (אוב וידעוני)
וואָס פריער שטייט דערביי „והכרתי“,
איז דאָך נוגע צו ברענגען בלויז „אוב
וגו“ „פאַרוואָס איז רש״י מעתיק אויך
די פריערדיקע ווערטער „כי יהי
בהם“?

ב. אויף דער קשיא „כאן נאמר
בהם מיתה ולמעלה כרת“ ענטפערט
רש״י: „עדים והתראה בסקילה, מזיד
בלא התראה בכרת“.

דאָרף מען פאַרשטיין: פון וואָנעט
לערנט ער אָפּ — בדרך הפשט —
אַז אונזער פסוק רעדט זיך בעדים
והתראה און דער פסוק „והכרתי“ —
במזיד בלא התראה?

לערנענדיק אין פשטות קומט אויס,
אַז היות ווי סקילה איז האַרבער ווי
כרת, לייגט זיך במילא אין שכל צו
זאָגן, אַז „והכרתי“ — אַ גרינגערער
עונש — רעדט זיך אין פאַל וואו
ס׳איז ניט געווען קיין התראה; און
„מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם
בם“ — אַן עונש חמור ביותר —
רעדט אין אַ פאַל וואו ס׳איז יע געווען

(5) ועפ״ז יומתק לשון רש״י „עדים
והתראה בסקילה“ — אף שקושייתו היא
„כאן נאמר בהם מיתה“ (איזו שתיה) —
כי מכיון שהוכחתו שפסוק דידן איירי בהת-
ראה היא מחומר העונש, לכן נקט (כפי
האמת) סקילה שהיא מיתה הכי חמורה (סנה'
נט, ב ואלילך), כי מזה מוכח ביותר שאיירי
כאן בהתראה.

א. בסוף הפרשה, אין פסוק „ואיש
או אשה כי יהי בהם אוב או ידעוני
מות יומתו“, שטעלט זיך רש״י אויף
„כי יהי בהם אוב וגו“ : „און פרעגט:
„כאן נאמר בהם מיתה ולמעלה : כרת“
(און ער ענטפערט אויף דעם אַז עס
רעדט זיך אין צוויי באַזונדערע אופ-
נים, כדלקמן סעיף ב').

איז אין דעם ניט מובן:
א) די קשיא „כאן נאמר בהם מ-
תה כו“ איז דאָך אויף די ווערטער
„מות יומתו“, האָט דאָך רש״י לכאורה
געדארפט מעתיק זיין די ווערטער
בפירוש. פאַרוואָס איז ער אַט״ד ווער-
טער בלויז מרמז דורך צושרייבן
„וגו“?

ב) פריער אין דער פרשה, וואו
עס שטייט „והכרתי“, שטייט „והנפש
אשר תפנה אל האובות ואל הידעו-
נים“. איז דאָך רש״י׳ס קשיא „כאן
נאמר בהם מיתה ולמעלה כרת“ ניט
נאָר אויף אוב נאָר אויך אויף ידעוני.
היינט פאַרוואָס איז רש״י מעתיק

(1) כ״ה ברוב הדפוסים. ובדפוס ראשון,
מעתיק רש״י רק „כי יהי בהם“.
(2) פרשתנו כ, ו.
(3) ובפרט שאינו מוכרח שתיבת „וגו“
קאי גם על „מות יומתו“, שהרי אפשר לומר
שקאי רק על „או ידעוני“ שלפני זה.
(4) וכלשון רש״י „כאן נאמר בהם כו“
— לשון רבים.

ווחק לומר ש„בהם“ (לשון רבים) קאי
על „ואיש או אשה“ שבכתוב — כי בזה אין
שום חידוש, והו״ל למיכתב רק „כאן נאמר
מיתה כו“. וממה שמוסיף „בהם“ מוכח
שמחדש בזה משהו. ועוד (ועיקר) — אז
הו״ל לרש״י להעתיק גם התיבות „ואיש
וגו“. וראה להלן סעיף ט' והערה 26.